

Múzeumpedagógiai terv

1. sz. melléklet

Foglalkozások tematikája

Megvalósítás ideje: 2014/15-ös tanév

1. Az én városom Hajdúsámson

Múzeumpedagógiai foglalkozás típusa:

Múzeumi nap (tömbösített tanóra) 4x45 perc/alkalom (1 alkalom)

Célcsoportja: általános iskola 1. évfolyam 4 sorozat + óvodásoknak is kérhető

A tematika sarokpontjai:

Kulcskompetenciák a NAT alapján:

A tanulás iránti belső motiváció megalapozása a szerzett élmények alapján.

A nyitottság, az érdeklődés, a fogékonyság fejlesztése a kreativitás segítségével és az arra való készség fejlesztése, hogy a kulturális életben való részvétel révén gazdagodjon az önismeretük. Fogalmakat, gondolatokat, érzéseket, tényeket és véleményeket tudunk kifejezni és értelmezni szóban és írásban egyaránt.

Beszélgetés során a helyes szó-, illetve nyelvhasználaton túl törekvés az esztétikus kifejezőmódra.

A szövegalkotási készség fejlesztése.

A helyi történelmi források, hagyományok, népszokások, népdalok megismerésével a lokálpatrióta tudat, s ezen keresztül a szülőföldhöz való kötődés erősítése, a település történelmének megismerése és a téma iránti kutatási kedv felkeltése.

Kapcsolódó tantárgy: környezetismeret

Foglalkozások:

1. Ha a házam mesélni tudna...

- a hagyományos, régi porták elrendezése
- kerítések, kapuk
- a lakóházak beosztása
- berendezési tárgyak
- az udvar építményei

2. Szorgoskodjunk! – dédanyáink nyomában

- sütés régen
- a mángorló
- szenes vasaló
- mozsár
- régi darálók

3. Hagyományaink, szokásaink

- Adott évszakhoz, ünnepkörhöz kötődő hagyományok, szokások ismertetése

4. Folklórkincsünk

- hiedelemvilág
- helyi mondák, történetek
- népdalok
- népi játékok

Felépítése, alkalmazott módszerek:

- vetített képes előadás
- makett készítése: hagyományos porta és a lakóházak berendezése
- tananyaghoz kapcsolódó rögzítés, elmélyítés, visszacsatolás
- kérdések, beszélgetések, lezárás
- hagyományos eszközök használata
- foglalkozáshoz kapcsolódó kézműves tevékenység
- népdaltanulás

Elkészítendő foglalkoztató anyagok, szemléltető eszközök:

- a népi építészetet bemutató fotóanyag digitalizált feldolgozása
- makettek a hagyományos porta berendezéséhez
- miniatűr fabútorok egy lakóház berendezéséhez
- sütés alapanyagai
- tűzhely és edények a kalácskészítéséhez
- mángorló, teknő (műtárgymásolat), vasaló, mozsár (eredeti segédanyag)
- textíliák a mosáshoz
- foglalkoztató mappa népdalokkal, játékokkal
- népi játékokhoz kellékek

Humán erőforrás:

Dobosné Hajdu Anikó játszóházvezető

Kiss Antónia múzeumpedagógus

Tarné Hajdú Judit történelem szakos tanár

Óraadó: Hajduné Hőgye Zsófia

Önkéntesek:

- Muskátli Népdalkör tagjai
 - helyi idős lakosok

2. Vasból készült csodák

Múzeumpedagógiai foglalkozás típusa:

Tematikus foglalkozás 60 perc/alkalom (10 alkalom)

Célcsoportja: általános iskola 2. évfolyam 4 sorozat

A tematika sarokpontjai:

Kulcskompetenciák a NAT alapján:

A téma újdonsága és specifikuma kapcsán lehetőségünk nyílik tartalmas beszélgetésekre, amely során igyekszünk a gyerekek kritikus gondolkodását fejleszteni, s így az izgalmas és értelmes kérdések feltevésének képességét is.

További lehetőségek:

A tanulás iránti belső motiváció megalapozása a szerzett élmények alapján.

Az érdeklődés felkeltése és fenntartása.

A nyitottság, a fogékonyság fejlesztése a kreativitás segítségével és az arra való készség fejlesztése, hogy a kulturális életben való részvétel révén gazdagodjon az önismeretük.

Információ gyűjtése és feldolgozása.

Csoportmunkában történő tanulás megalapozása.

Beszélgetés során a helyes szó-, illetve nyelvhasználaton túl törekvés az esztétikus kifejezőmódra.

A település értékes gyűjteményének megismerésével a lokálpatrióta tudat, s ezen keresztül a szülőföldhöz való kötődés erősítése és a téma iránti kutatási kedv felkeltése.

Foglalkozások:

1. Öntöttvas tárgyak a paraszti háztartásban

- a szenes vasaló használata
- függő lámpa
- mozsár, edények

2. Az öntöttvasművesség egyéb emlékei

- szobrok, domborművek, faliképek
- edények
- tűzlap
- díszváza, dísztál, serleg, kupa, tányér, virágtartó
- ékszerek
- képkeret
- gyertyatartó állvány
- levélnehezék
- mozsár, vasaló
- korlát
- kútház
- emléktábla

- érem
- csizmahúzó, hamutál, gyufatartó
- híd
- ágy
- feszület
- sakk-készlet

3. Az öntöttvas kályhák típusai

- gömbölyű kályhák
- oszlopkályhák
- szekrénykályhák
- főzőkályhák
- szögletes kályhák
- reggeli kályhák
- rekesz-kályhák
- Bolyai-kályhák
- teremkályhák
- szabályozható töltőkályhák
- kőszénkályhák
- kabinetkályhák
- karzatkályhák
- jancsikályhák
- köpenykályhák
- folytonégő kályhák
- fürdőkályhák

4. Az öntöttvas kályhák használata és fűtése

- előnyök és hátrányok
- Mivel fűtötték?

5. Egy konkrét kályha vizsgálata- A hajdúsámsoni Budaházy család kályhája

- felépítés
- funkció
- díszítés

6. A kályhák díszítései és jelzés

- a gyűjteményben található kályhák díszítései (állat-, ember-, növény-, jelenetábrázolások)
- feliratok összegyűjtése

7. Az öntöttvas kályhák története Európában és Magyarországon

- középkor
- elterjedés
- földrajzi adottságok

8. A történelmi Magyarország öntödéi és kályhagyárai

- Ruszabánya
- Anina
- Nadrag
- Munkács, Frigyesfalva
- Hrisnyóvíz

9. Az öntöttvas kályhák készítése

- mintakészítés
- vasolvasztás, öntés
- a füstjáratok
- hány részből áll a kályha
- súlya

10. Öntöttvas kályha „útja” az elkészítéstől a múzeumig

- gyűjtés, helyreállítás, állagmegóvás
- múzeumi munka (leltározás, leírás, bemutatás)

Felépítése, alkalmazott módszerek:

- vetített képes előadás
- hagyományos eszközök használata
- beszélgetés a gyűjtővel
- kályha összerakása részekből
- formák, minták rajzolása
- egyedi tárgyak tervezése
- a mozsár és a vasaló gyakorlati alkalmazása
- dokumentumfilmek vetítése, megbeszélése
- tájékozódás a térképen
- „mérlegelés”- Hány gyerek súlyával egyezik meg egy kályha súlya?
- múzeumpedagógiai füzet használata
- tananyaghoz kapcsolódó rögzítés, elmélyítés, visszacsatolás
- kérdések, beszélgetések, lezárás
- minden foglalkozáshoz kézműves tevékenység kapcsolása

Elkészítendő foglalkoztató anyagok, szemléltető eszközök:

- térkép - öntödék a történelmi Magyarországon

- nagyméretű képek a történelmi Magyarország öntödéiről
- digitalizált fotóanyag a téma feldolgozásához
- múzeumpedagógiai füzet a kiállítási anyaghoz sok képpel és térképpel
- óriás puzzle
- öntöttvas kályha részei
- témához kapcsolódó archív filmek

Humánerőforrás:

Dobosné Hajdu Anikó játszóházvezető

Kiss Antónia etnográfus, múzeumpedagógus

Tarné Hajdú Judit történelem szakos tanár

Önkéntes: Bardi János gyűjtő

Konyári Sándor fémműves

3. Dédanyáink háztartása

Múzeumpedagógiai foglalkozás típusa:

Múzeumi óra 45 perc/alkalom (6 alkalom) 4 sorozat

Célcsoportja: általános iskola 3. évfolyam

A tematika sarokpontjai:

Kulcskompetenciák a NAT alapján:

A kezdeményezőképeség kompetencia fejlesztése, amely segíti az egyént a mindennapi életben abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínákozó lehetőségek megragadására.

Anyanyelvi kommunikáció, különböző médiumokból nyert ismeretek és tapasztalatok beépítése és önálló használata, szövegértési és szövegalkotási készség.

A helyi szokások, hagyományos életmód megismerésével a lokálpatrióta tudat, s ezen keresztül a szülőföldhöz való kötődés erősítése, a település történelmének megismerése és a téma iránti kutatási kedv felkeltése.

Szókincs gazdagítása, a nyelvi rétegek elkülönítésének képességére való készség fejlesztése feledésbe merülő tevékenységek, tárgyak megismerése által.

A tematika elemei:

1. A kenyér-a népi táplálkozás

- a mindennapi kenyér
- búzától a kenyérig

2. Vászonneműk

- házivásznak
- fonás-szövés, a munkafolyamat bemutatása

3. Tisztaság és tisztesség

- a mosás története
- az asztalterítő, a függöny és az ágytakarók megjelenése
- a tiszta szoba fogalma
- a sulykolás
- a nagymosás napja
- mosószappan kipróbálása

4. A vasalás

- fogalma
- a vászon puhításától a vasalásig
- az öntöttvas vasalók típusai
- díszítések
- Hogyan is használták a szenes vasalót?

5. A népi viseletek

- párta, főkötő, keszkenő

- süveg, kalap
- felső ruházat
- alsó ruházat
- téli viselet
- lábbelik
- szőr tarisznya, szeredás
- viselet-kiegészítők
- hétköznapi és ünnepi viseletek

6. Egy kis főzőiskola

- a sütés-főzés eszközei
- az öntöttvas konyhai kellékek: mozsár, fazék, kupa
- a táplálkozás eltérései társadalmi tagozódás alapján
- az egy tál étel fogalma
- téli – nyári táplálkozás
- közös tálból étkezés
- vasárnapi étkezés
- az ünnepek táplálkozási szokásai – terített asztal
- nagy közös munkák (gabona behordás, cséplés, szüret) utáni étkezés
- disznótor
- étkezés böjt idején

Felépítése:

- vetített képes előadás
- tananyaghoz kapcsolódó rögzítés, elmélyítés, visszacsatolás
- a népi táplálkozás alapvető nyersanyagainak a megismerése
- hagyományos konyhai eszközök megismerése
- ételkészítés
- a mozsár használata
- az egytál ételtől az ünnepi asztalig (a terítés szokása)
- sulykolás
- a szenes vasaló használata
- viseletek felpróbálása
- feladatlapok az ismeretek rögzítéséhez
- kérdések, beszélgetések, lezárás
- egyedi fényképek készítése minden gyerekről viseletben
- oklevél fényképpel a programon való részvételért
- foglalkozásokhoz kapcsolódó kézműves tevékenység

Elkészítendő foglalkoztató anyagok, szemléltető eszközök:

- kötény minden résztvevőnek

- hagyományos vaskonyha
- konyhai használati eszközök
- mozsár, vasaló
- alapanyagok a sütéshez/ főzéshez
- mángorló, nyújtófa, sulykoló, mosószek, mosóteknő (mútárgymásolatok)
- mosószappan
- textíliák
- gyapjúfonal
- viseletek – fiú/lány, hétköznapi/ünnepi
- egy-egy téma feldolgozásához múzeumpedagógiai feladatlap
- háttérkép a fotózáshoz
- digitális fényképezőgép
- számítógép, színes lézernyomtató a felvételek nyomtatásához
- fotókarton, emléklaphoz való karton, számítógépes programok

Humánerőforrás:

Dobosné Hajdu Anikó játszóházvezető

Kiss Antónia etnográfus, múzeumpedagógus

Tarné Hajdú Judit történelem szakos tanár

Vastagné Szűcs Gabriella pedagógus, szövő

4. Ismerd meg településedet!

Múzeumpedagógiai foglalkozás típusa:

Múzeumi óra 45 perc/alkalom (6 alkalom) 4 sorozat

Célcsoportja: általános iskola 4. évfolyam

A tematika sarokpontjai:

Kulcskompetenciák a NAT alapján:

Fogalmakat, gondolatokat, érzéseket, tényeket és véleményeket tudunk kifejezni és értelmezni szóban és írásban egyaránt

Beszélgetés során a helyes szó-, illetve nyelvhasználaton túl törekvés az esztétikus kifejezésmódra.

Vitakészség fejlesztése és a tárgyilagos vélemény kifejtésének gyakorlása.

A szövegalkotási készség fejlesztése.

A helyi történelmi források megismerésével a lokálpatrióta tudat, s ezen keresztül a szülőföldre való kötődés erősítése, a település történelmének megismerése és a téma iránti kutatási kedv felkeltése.

Foglalkozások:

1. Nyitott szemmel a városban

- Bardi János öntöttvas kályha gyűjteménye
- Petőfi fája
- Világháborús emlékmű
- Trianon emlékmű
- Harangi Imre emlékfája
- református templom
- a város különleges természeti értéke a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet részét alkotó, pusztagyeppekkel, nedves homoki rétekekkel tarkított martinkai legelő és a hozzá kapcsolódó tölgyes, amely a település külterületén található.

2. Hagyományaink, szokásaink

- állattartáshoz kapcsolódó szokások
- szüret
- arató ünnep
- disznótor
- citerabálok, tambura céhek
- tengeri hántás, tollfosztás

3. Egy kis történelem

- a régészet jelentősége – bronzkori és honfoglalás kori leletek
- II. Rákóczi Ferenc és a település kapcsolata, a Bényei nyárfa legendája
- a jobbágyok élete
- a szabadságharc nemzetőr csapatai
- a XX. század nagy történelmi eseményei

4. Akikre büszkék vagyunk

- Kunos Ignác nyelvész

- Tóth Bálint lelkész
- Tar Sándor író
- Harangi Imre és Varga Miklós ökölvívó olimpikon
- Bakó István – ejtőernyős szakaszvezető

5. Jelképeink

- címer
- zászló

6. Folklorikincsünk

- hiedelemvilág
- helyi mondák, történetek
- népdalok
- népi játékok

Módszerek:

- vetített képes előadás
- műtárgymásolatok kézbe vétele
- tananyaghoz kapcsolódó rögzítés, elmélyítés, visszacsatolás
- a foglalkoztató füzet feladatainak megoldása
- kérdések, beszélgetések, lezárás
- városismereti séta
- beszélgetés a település legeredményesebb sportolójával
- kirándulás a természetvédelmi területre
- kézműves tevékenység a foglalkozáshoz kapcsolódóan
- népdaltanulás

Szükséges anyagok, eszközök, szolgáltatások:

- műtárgymásolatok
- a település címere tablón
- a település zászlója
- nagyméretű térkép a városról
- honismereti olvasókönyv gyerekeknek, képek, térképek
- Hajdúsámson feliratú füzet és ceruza jegyzeteléshez
- autóbusz vagy lovaskocsi a kiránduláshoz

Humán erőforrás:

Dobosné Hajdú Anikó játszóházvezető

Kiss Antónia múzeumpedagógus

Tárné Hajdú Judit történelem szakos tanár

Önkéntesek: Varga Miklós ökölvívó, Muskátli Népdalkör

5. „Tapintom és olvasom – a történelem forrásai”

Múzeumpedagógiai foglalkozás típusa:

Múzeumi óra 45 perc/alkalom (6 alkalom) 4 sorozat

Célcsoportja: általános iskola 5. évfolyam

A tematika sarokpontjai:

Kulcskompetenciák a NAT alapján:

anyanyelvi kommunikáció, különböző médiumokból nyert ismeretek és tapasztalatok beépítése és önálló használata, szövegértési és szövegalkotási készség.

A helyi történelmi források megismerésével a lokálpatrióta tudat, s ezen keresztül a szülőföldhöz való kötődés erősítése, a település történelmének megismerése és a téma iránti kutatási kedv felkeltése. Az elmúlt évszázadok okleveleinek tanulmányozásával a szókincs gazdagítása, a nyelvi rétegek elkülönítésének képességére való készség fejlesztése.

A tematika elemei:

1. A régészet

- a régészet jelentősége
- helytörténeti jelentőségű leletek a bronzkorból: Hajdúsámson területéről már középső bronzkorból kerültek elő régészeti leletek. Hajdúsámsoni kincs néven a debreceni Déri Múzeumban őrzik a tizenkét harci csákányból és egy szépen díszített kardból álló páratlan fegyverleletet, amelyet a Kr.e. II. évezred közepén ástak el a község területén. Hajdúsámson-Csemetekert lelőhelyről kora vaskori és szarmata leletek is előkerültek

2. A címer

- fogalma
- a címereket vizsgáló tudomány
- címertörténet
- a címer részei
- a település címere

3. A zászló és a lobogó

- fogalmak
- magyar zászlótörténet
- a település zászlaja

4. Levéltár

- levéltártörténet
- Magyarország levéltárai
- a középkori írott forrásokat vizsgáló tudomány
- ismerkedés a levéltári iratokkal
- az oklevelek és egyéb iratfajták
- a település első írásos említése (1213-ban a Várad Regestrumnak nevezett tüzesvaspróba lajstromban említik Túrsámson néven)
- a térképek

5. A pecsét

- fogalma
- a pecséteket vizsgáló tudomány
- magyarországi pecséthasználat
- a pecsételés módja régen és ma

6. A honfoglalás kora a leletek tükrében

- A IX-X. századi kerámialeletek késő avar kori népességre utalnak, akikre rátelepedtek a honfoglaló magyarok. Az egyik leghíresebb honfoglalás kori lelet az 1906-ban az ún. Majorsági földön feltárt, gazdag mellékletekkel ellátott lovassír. 1997-ben a Liget-tanyai iskola udvarán találtak honfoglalás kori arany tárgyat.
- a nemez szerepe a honfoglalók életében – kézműves tevékenység

Módszerek

- vetített képes előadás
- műtárgymásolatok kézbevétele
- eredeti dokumentumok felmutatása, ill. kézirat- és dokumentummásolatok kézbevétele, tanulmányozása
- tananyaghoz kapcsolódó rögzítés, elmélyítés, visszacsatolás
- a foglalkoztató füzet feladatainak megoldása
- kérdések, beszélgetések, lezárás
- foglalkozáshoz kapcsolódó kézműves tevékenység

Elkészítendő foglalkoztató anyagok, szemléltető eszközök:

- műtárgymásolatok (Hajdúsámsoni kincs)
- oklevélmásolatok, pecsétnyomó
- régészeti láda
- a település, a vármegyék, a megye és Magyarország térképei és címerei tablón
- a település zászlója, minden résztvevőnek papírzászló hurkapálcával
- múzeumpedagógiai foglalkoztató füzet feladatokkal, képekkel, térképekkel
- képeslap sorozat a témákról.

Humán erőforrás:

Dobosné Hajdu Anikó játszóházvezető

Korompai Balázs történész

Kiss Antónia múzeumpedagógus

Tarné Hajdú Judit történelem szakos tanár

6. Ég a munka a kezem alatt

Múzeumpedagógiai foglalkozás típusa:

Múzeumi nap 4x45 perc/alkalom (1 alkalom)

Célcsoportja: általános iskola 6. évfolyam 4 sorozat

A tematika sarokpontjai:

Kulcskompetenciák a NAT alapján:

A tanulás iránti belső motiváció megalapozása a szerzett élmények alapján.

Az érdeklődés felkeltése és fenntartása.

A nyitottság, a fogékonyság fejlesztése a kreativitás segítségével és az arra való készség fejlesztése, hogy a kulturális életben való részvétel révén gazdagodjon az önismeretük.

Információ gyűjtése és feldolgozása.

Csoportmunkában történő tanulás megalapozása.

Beszélgetés során a helyes szó-, illetve nyelvhasználaton túl törekvés az esztétikus kifejezőmódra.

A hagyományos kézműipari tevékenységek megismerésével a lokálpatrióta tudat, s ezen keresztül a szülőföldre való kötődés erősítése és a téma iránti kutatási kedv felkeltése.

Kapcsolódó tantárgy: technika, hon- és népismeret

A tematika elemei:

1. Régészet- Bronzkori életmód

- a régészeti korok, azon belül a bronzkor
- a régész munkája
- bronzkori házak, életmód
- a hajdúsámsoni kincs története
- a hajdúsámsoni kard díszítése, funkciója
- a karddal kapcsolatos legújabb kutatások

2. Honfoglalás- Eleink élete

- Honfoglalás kora
- honfoglaló őseink házai, életmódja
- eleink ruházata, fegyverzete
- hitvilág

3. Tisztaság és tisztesség- A vasalás

- a mosás története
- az asztalterítő, a függöny és az ágytakarók megjelenése
- a tiszta szoba fogalma
- a súlykolás
- a nagymosás napja

- mosószappan kipróbálása
- a vasalás fogalma
- a vászon puhításától a vasalásig
- az öntöttvas vasalók típusai
- díszítések
- Hogyan is használták a szenes vasalót?

4.Sütés-főzés; Varrás/ nemezelés

- a kenyérsütés lépései
- eszközök
- a kenyér becsülete
- cipó, lángos, kenyér pogácsa, lepény, dübbencs, perec
- fonott-kerek-, hosszú és lyukas kalács
- kenyérhez kapcsolódó mágikus cselekedetek, hiedelmek, jóslások, szólások
- a kézi hímzések készítőinek szerepe a debreceni szabók, szűrszabók munkáiban
- motívumok
- alapanyagok
- technikák

Felépítése, alkalmazott módszerek:

- vetített képes előadás
- kard másolat kézbevétele
- hagyományos eszközök használata
- kosárkötés/gyékényfonás
- kalács/perec sütése
- mintakendő készítése
- tananyaghoz kapcsolódó rögzítés, elmélyítés, visszacsatolás
- kérdések, beszélgetések, lezárás
- foglalkozásokhoz kapcsolódó kézműves tevékenység

Elkészítendő foglalkoztató anyagok, szemléltető eszközök:

- a tevékenységeket bemutató fotóanyag digitalizált feldolgozása
- régészeti láda használata
- kard másolat
- vasaló, mozsár
- mángorló, teknő, mosószappan
- sütés alapanyagai

- tűzhely és edények a sütéshez
- kötények minden résztvevőnek
- hímzéshez mintakendő, fonal

Humánerőforrás:

Dobosné Hajdu Anikó játszóházvezető

Kiss Antónia etnográfus, múzeumpedagógus

Tárné Hajdú Judit történelem szakos tanár

Önkéntes segítők:

Öltögetők Klubja

helyi idős lakosok

7. „A szó elszáll, az írás marad”

Múzeumpedagógiai foglalkozás típusa:

Múzeumi nap 4x45 perc/alkalom 5 sorozat

Célcsoportja: általános iskola 7-8. évfolyam

A tematika sarokpontjai:

Kulcskompetenciák a NAT alapján:

- megfelelő szókincs elsajátítása
- a hallott és olvasott szöveg értése és szöveg alkotása
- különböző típusú szövegekben való tájékozódás
- információk feldolgozása
- kíváncsiság felkeltése a témák iránt
- tantárgyra jellemző szaknyelv használata
- a tanulás iránti belső motiváció megalapozása a szerzett élmények alapján
- a nyitottság, az érdeklődés, a fogékonyság fejlesztése a kreativitás segítségével és az arra való készség fejlesztése, hogy a kulturális életben való részvétel révén gazdagodjon az önismeretük
- fogalmakat, gondolatokat, érzéseket, tényeket és véleményeket tudunk kifejezni és értelmezni szóban és írásban egyaránt
- beszélgetés során a helyes szó-, illetve nyelvhasználaton túl törekvés az esztétikus kifejezőmódra
- a helyi történelmi források megismerésével a lokálpatrióta tudat, s ezen keresztül a szülőföldhöz való kötődés erősítése, a település történelmének megismerése és a téma iránti kutatási kedv felkeltése.

Kapcsolódó tantárgy: történelem

A tematika elemei:

1. A régészet- „Tárgyakba zárt történelem”

- a régészet jelentősége
- helytörténeti jelentőségű leletek a bronzkorból: Hajdúsámson területéről már középső bronzkorból kerültek elő régészeti leletek. Hajdúsámsoni kincs néven a debreceni Déri Múzeumban őrzik a tizenkét harci csákányból és egy szépen díszített kardból álló páratlan fegyverleletet, amelyet a Kr.e. II. évezred közepén ástak el a község területén. Hajdúsámson-Csemetekert lelőhelyről kora vaskori és szarmata leletek is előkerültek
- A IX-X. századi kerámialeletek késő avar kori népességre utalnak, akikre rátelepedtek a honfoglaló magyarok. Az egyik leghíresebb honfoglalás kori lelet az 1906-ban az ún. Majorsági földön feltárt, gazdag mellékletekkel ellátott lovassír. 1997-ben a Liget-tanyai iskola udvarán találtak honfoglalás kori arany tárgyat.

2. „800 éves Hajdúsámson” - „Képekbe zárt történelem”

- első ismert fénykép Hajdúsámson központjáról 1908-ból
- Pallás Ferenc monumentális festményének megismerése, amely bemutatja Hajdúsámson 800 éves történelmét
- „800 éves Hajdúsámson” című ismeretterjesztő film bemutatja a település jelenlegi intézményeit, egyesületeit, mindennapjait

3. Levéltár – „Írásba zárt történelem”

- levéltártörténet
- Magyarország levéltárai
- a középkori írott forrásokat vizsgáló tudomány
- ismerkedés a levéltári iratokkal
- az oklevelek és egyéb iratfajták
- a település első írásos említése (1213-ban a Várad Regestrumnak nevezett tüzesvaspróba lajstromban említik Túrsámson néven)
- a térképek

4. Jelképek- Hajdúsámsoni pecsét

- fogalma
- magyarországi pecséthasználat
- a pecsételés módja régen és ma
- a címereket vizsgáló tudomány
- címertörténet
- a címer részei
- a település címere
- magyar zászlótörténet
- a település zászlaja

Módszerek

- vetített képes előadás
- műtárgymásolatok kézbevétele
- eredeti dokumentumok felmutatása, ill. kézirat- és dokumentummásolatok kézbevétele, tanulmányozása
- tananyaghoz kapcsolódó rögzítés, elmélyítés, visszacsatolás
- a foglalkoztató füzet feladatainak megoldása
- kérdések, beszélgetések, lezárás.

Elkészítendő foglalkoztató anyagok, szemléltető eszközök:

- műtárgymásolatok (Hajdúsámsoni kincs)
- oklevélmásolatok, pecsétnyomó
- régészeti láda
- a település, a vármegyék, a megye és Magyarország térképei és címerei tablón
- a település zászlója, minden résztvevőnek papírzászló hurkapálcával
- múzeumpedagógiai foglalkoztató füzet feladatokkal, képekkel, térképekkel
- képeslap sorozat a témákról.

Humán erőforrás:

Dobosné Hajdu Anikó játszóházvezető

Korompai Balázs történész

Kiss Antónia múzeumpedagógus

Tarné Hajdú Judit történelem szakos tanár

8. Sámson „kincsei”

Múzeumpedagógiai foglalkozás típusa:

Szabadegyetem 10x1 alkalom 90 perc

Célcsoportja: esti gimnázium 10-11. évfolyam 1 sorozat

A tematika sarokpontjai:

Kulcskompetenciák a NAT alapján:

Előadássorozatunkkal az intelligens tudás fejlesztése a célunk, amelynek keretén belül a megtanultak belső összefüggéseire, a tantárgyi tudáselemek összekapcsolására helyeződik a fő hangsúly. A tudástranszfer kialakításáról, fejlesztéséről van szó, azaz a megtanultak új szituációban történő alkalmazásáról, más területekre történő átviteléről. az iskolában megszerzett ismeretek elmélyítése mellett azok kiegészítésére törekszünk.

Mindamellet az alkalmazható tudás megalapozása is célunk, amelynek segítségével a tanulók nagy többsége eljut a megértés és alkalmazás szintjére, lehetővé válik a magasabb gondolkodási műveletek kellő alapok mentén történő fejlesztése.

Az előadások mellett lehetőségünk nyílik tartalmas beszélgetésekre, amely során igyekszünk a gyerekek kritikus gondolkodását, s így az izgalmas és értelmes kérdések feltevésének képességét is fejleszteni.

További lehetőségek:

A tanulás iránti belső motiváció megalapozása a szerzett élmények alapján.

Az érdeklődés felkeltése és fenntartása.

Információ gyűjtése és feldolgozása.

Beszélgetés során a helyes szó-, illetve nyelvhasználaton túl törekvés az esztétikus kifejezőmódra.

A település értékeinek megismerésével a lokálpatrióta tudat, s ezen keresztül a szülőföldhöz való kötődés erősítése és a téma iránti kutatási kedv felkeltése.

Kapcsolódó tantárgy

A tematika elemei:

1. Képekbe zárt történelem

A téma rövid leírása: A Hajdúsámson régi fényképeken c. anyag digitalizált feldolgozásával, az 1908-1980 közötti fejlődés szemléltetésével, falu-nagyközség-város. Ismerteti: Tarné Hajdú Judit igazgató

2. Tárgyakba zárt történelem – A Hajdúsámsoni kincs: Európa egyik legfontosabb bronz kincslelete

A téma rövid leírása: helytörténeti jelentőségű leletek a bronzkorból: Hajdúsámson területéről már középső bronzkorból kerültek elő régészeti leletek. Hajdúsámsoni kincs néven a debreceni Déri Múzeumban őrzik a tizenkét harci csákányból és egy szépen díszített kardból álló páratlan fegyverleletet, amelyet a Kr.e. II. évezred közepén ástak el a község területén. Hajdúsámson-Csemetekert lelőhelyről kora vaskori és szarmata leletek is előkerültek. A IX-X. századi kerámialeletek késő avar kori népességre utalnak, akikre rátelepedtek a honfoglaló magyarok. Az egyik leghíresebb honfoglalás kori lelet az 1906-ban az ún. Majorsági földön feltárt, gazdag mellékletekkel ellátott lovassír. 1997-ben a Liget-tanyai iskola udvarán találtak honfoglalás kori arany tárgyat. Előadó: Dani János PhD, Déri Múzeum Régészeti Tár vezetője

3. Írásba zárt történelem (A 800 éves Hajdúsámson története)

A téma rövid leírása: ismerkedés levéltári iratokkal – oklevelek és egyéb iratfajták, a település első

írásos említése 1213, a település régi térképeken. Előadó: Dr. Szabadi István Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégium Levéltár igazgató

4. 1848 a térség életében

A téma rövid leírása: Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc jelentős eseményei kötődnek tágabban vett térségünkhöz. A nemzetőr csapatok szerepe mellett a további hadi események is rendkívül fontosak, hisz a szabadságharc egyik utolsó nagy ütközete Debrecen mellett zajlott le. Előadó: Korompai Balázs történész muzeológus Déri Múzeum

5. A Budaházy család története

A téma rövid leírása: A híres család leszármazottja, Tóthné Szathmáry Irén pedagógus feldolgozta a település történetét évszázadokig meghatározó család történetét. Előadó: Tóthné Szathmáry Irén pedagógus, családfa kutató

6. „Rendhagyó irodalom óra”

A téma rövid leírása: Tar Sándor – író, költő munkássága

Tar Sándor Hajdúsámsonban született 1941-ben. Szegényparaszti családban nőtt fel, gyerekkorától megszállottan olvasott, verseket, történeteket írt. Több tucatnyi elbeszélése, novellája látott napvilágot, de írt regényeket és szociográfiai munkákat is. Elbeszélései a perifériára szorult emberek sorsát örökítik meg, akiket maga alá gyűrt a kilátástalanság és a nyomor. Írói munkáját több díjjal is elismerték, többek közt [József Attila-díjjal \(1997\)](#) és [Márai Sándor-díjjal \(1998\)](#). Művei francia, finn és német kiadóknál is megjelentek. Előadó: Dr. Lakner Lajos PhD, tudományos igazgatóhelyettes Déri Múzeum

7. Háborús idők

A téma rövid leírása: A településen is sok áldozatot követelt mind az első, mind a II. világháború. A hajdúsámsoni születésű Bakó István a pápai ejtőernyős alakulat tagjaként vett részt a II. világháború eseményeiben és túlélte egy tragikus repülőgép balesetet. Nevéhez fűződik 1995-től annak a hagyománynak a megteremtése, hogy minden év április utolsó vasárnapján megemlékeznek a településen az I. és II. világháború hajdúsámsoni áldozatairól. Az ünnepség egyaránt szól a katonai és polgári áldozatoknak. Vitéz Bakó István többször is adakozott már szülővárosának: 1998-ban zászlót készíttetett a Hajdúsámsoni Hősök emlékére, a református egyháznak pedig úrasztali kellékeket ajánlott fel. A téma alkalmat ad a Holokauszt feldolgozására is, hiszen a településről 188 zsidó lakost is elhurcoltak. Előadó: Gáll Gábor, a katonai ejtőernyőzés szakértője

8. Dr. Márton Gyula gyűjteménye

A téma rövid leírása: Dr. Márton Gyula létesítette és adományozta a Geológiai, Néprajzi és Tudománytörténeti Muzeális Gyűjteményt Hajdúsámsonnak, mely az iskolában látható. Ritka, különleges nevezetessége a városnak. Fő célja, maradandóvá tenni a globalizáció által napjainkra már erősen veszélyeztetett, a világ egyetlen, több ezer éve érintetlen nomád pásztorélet, valamint a sámán és tibeti lámaista hitvilág emlékét. Előadó: Dr. Márton Gyula

9. Sporttörténelem

(Alcím: Harangi Imre ökölvívótól a 2012-es londoni olimpiáig)

A téma rövid leírása: Harangi Imre Nyíradonyban született, de gyermekéveit Hajdúsámsonban töltötte. Pályájának csúcsát a berlini olimpia aranyérme jelentette, könnyűsúlyban. Az érem mellé egy tölgyfacsemetét is kaptak a bajnokok, amit szülőhelyükön ültethettek el. Harangi Imre fájára Nyíradony és Hajdúsámson egyaránt igényt tartott. Mivel a facsemete iker volt, mindkét település kérésének eleget tudott tenni, s így szülő- és lakóhelyén egyaránt hirdetik dicsőségét a mára terebélyesre nőtt emlékfák. Vendég: Varga Miklós ökölvívó (London 2012), ifj. Harangi Imre Előadó: Barna Attila újságíró, főszerkesztő

10. Vasból készült csodák

A téma rövid leírása: Bardi János több mint 300 darabos gyűjteménye szépen reprezentálja a történelmi Magyarország öntöttvas kályha gyártásának gazdag választékát. A rendhagyó tárlatvezetés bepillantást ad az öntöttvas kályhák történetébe, a kályhagyártás technikai alapjaiba és a számtalan típusba, díszítésbe is. Előadó: Dr. P. Szalay Emőke muzeológus

Felépítése, alkalmazott módszerek:

- vetített képes előadás
- beszélgetés
- műtárgymásolatok, okiratmásolatok tanulmányozása
- rendhagyó tárlatvezetés

Elkészítendő foglalkoztató anyagok, szemléltető eszközök:

- digitalizált fotóanyag a téma feldolgozásához
- műtárgymásolatok, okiratmásolatok

Humánerőforrás:

Tarné Hajdú Judit történelem szakos tanár

Dr. Dani János régész

Szabadi István levéltár igazgató

Korompai Balázs történész

Tóthné Szathmáry Irén tanító, helytörténet kutató

Dr. Lakner Lajos irodalom történész

Gáll Gábor Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége Kegyeleti Bizottság elnöke

Barna Attila újságíró

Dr. Márton Gyula

P. Szalay Emőke muzeológus

9. "Szülőföldem régen és ma"

Múzeumpedagógiai foglalkozás típusa:

Speciális múzeumi foglalkozás 10x 60 perc (1 sorozat)

Célcsoportja: sajátos nevelési igényű tanulók 3-4. és 5-6. összevont osztályok

A tematika sarokpontjai:

Kulcskompetenciák a NAT alapján:

Az anyanyelvi oktatásnak a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében kitüntetett helye van. Ezért célunk és feladatunk a foglalkozásokon a szókincs fejlesztése és gazdagítása, a helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése.

Településük megismerése, a személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk.

Cél: az idő múlásának és a korok emberének, társadalmának, környezetének változásainak, összefüggéseinek felfedeztetése.

Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése, az információgyűjtés technikájának fejlesztése.

A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.

A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.

A lakóhely jellemzőinek, értékeinek, a helyi közösségeknek a megismerése.

A művészetek műveltségi terület olyan élményszerű ismeretek nyújtását állítja középpontba, melyek hozzájárulnak a képességek fejlesztéséhez, a harmonikus személyiség kialakulásához

Segít a képzelet, a kifejezőkészség és a kreativitás fejlesztésében, a felzárkóztatásban.

Felépítése:

- kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetekben =szituációs feladatok
- önismeret erősítése: Milyen munkát végeznék, ha visszakerülnék dédnagymam korába?
- véleménynyilvánítás, mások véleményének meghallgatása.
- a tanulók által megismert aktív és passzív szókincs gazdagítása
- ismeretszerzés személyes beszélgetésből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből.
- régen és ma érzékelése, események beazonosítása saját élményből.
- beszámoló, vázlatkészítés a tömegkommunikációs eszközök felhasználásával.
- tananyaghoz kapcsolódó rögzítés, elmélyítés, visszacsatolás
- kérdések, beszélgetések, lezárás

Foglalkozások:

1. Nyitott szemmel a városban

- Bardi János öntöttvas kályha gyűjteménye
- Petőfi fája
- Világháborús emlékmű
- Trianon emlékmű

- Harangi Imre emlékfája
- református templom
- a város különleges természeti értéke a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet részét alkotó, pusztagyeppekkel, nedves homoki rétekekkel tarkított martinkai legelő és a hozzá kapcsolódó tölgyes, amely a település külterületén található.

2. Hagyományaink és szokásaink

- kántálás
- betlehemezés
- szüret
- arató ünnep
- disznótor
- citerabálok
- tengeri hántás
- tollfosztás

3. Egy kis történelem

- a régészet jelentősége - bronzkori és honfoglalás kori leletek
- II. Rákóczi Ferenc és a település kapcsolata, a Bényei nyárfa legendája
- a jobbágyok élete
- a szabadságharc nemzetőr csapatai
- a XX. század nagy történelmi eseményei

4. Akikre büszkék vagyunk

- Kunos Ignác nyelvész
- Tóth Bálint lelkész
- Tar Sándor Író
- Harangi Imre és Varga Miklós ökölvívó olimpikon
- Bakó István - ejtőernyős szakaszvezető

5. Jelképeink

- címer
- zászló

6. Tisztaság és tisztesség

- a mosás története
- az asztalterítő, a függöny és az ágytakarók megjelenése
- a tiszta szoba fogalma
- a sulykolás
- a nagymosás napja
- mosószappan készítése

7. A vasalás

- fogalma
- a vászon puhításától a vasalásig
- az öntöttvas vasalók típusai
- díszítések

- Hogyan is használták a szenes vasalót?

8. Sütés-főzés

- saját házi kenyér piacon történő árusítói
- a kenyérsütés lépései
- eszközök
- a kenyér becsülete
- cipó, lángos, kenyér pogácsa, lepény, dübbencs, perec
- fonott- kerek-, hosszú és lyukas kalács
- kenyérhez kapcsolódó mágikus cselekedetek, hiedelmek, jóslások, szólások

9. Varrás

- a kézi hímzések készítőinek szerepe a debreceni szabók, szűrszabók munkáiban
- motívumok
- alapanyagok
- technikák

10. Folklorikincsünk

- hiedelemvilág
- helyi mondák, történetek
- népdalok
- népi játékok

Módszerek:

- vetített képes előadás
- műtárgymásolatok kézbe vétele
- tananyaghoz kapcsolódó rögzítés, elmélyítés, visszacsatolás
- a foglalkoztató füzet feladatainak megoldása
- kérdések, beszélgetések, lezárás
- városismereti séta
- beszélgetés a település legeredményesebb sportolójával
- kirándulás a természetvédelmi területre
- tengeri hántás
- népdaltanulás
- hagyományos eszközök használata
- kalács/perec sütése
- mintakendő készítése

Elkészítendő foglalkoztató anyagok, szemléltető eszközök:

- műtárgymásolatok
- a település címere tablón
- a település zászlója, papírzászló hurkapálcával
- nagyméretű térkép a városról
- honismereti olvasókönyv gyerekeknek, képek, térképek

- Hajdúsámson feliratú füzet és ceruza jegyzeteléshez
- autóbusz vagy lovaskocsi a kiránduláshoz
- kukorica a tengeri hántáshoz
- a tevékenységeket bemutató fotóanyag digitalizált feldolgozása
- vasaló, mozsár
- mángorló, teknő, mosószappan
- sütés alapanyagai
- tűzhely és edények a sütéshez
- kötények minden résztvevőnek
- hímzéshez mintakendők, fonal

Humán erőforrás:

Dobosné Hajdu Anikó játszóházvezető

Kiss Antónia múzeumpedagógus

Tarné Hajdú Judit történelem szakos tanár

Kísérő gyógypedagógusok

Önkéntesek:

Muskátli Népdalkör,

Öltögetők klubja,

helyi idős lakosok

Hajdúsámson, 2014. október 20.